

www.nina.no

Norsk institutt for naturforskning

Ferdsel i Forollhogna villreinområde

Norsk institutt for naturforskning

Norsk institutt for naturforskning

Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) er en uavhengig stiftelse som forsker på natur og samspillet natur – samfunn. Vi vektlegger kvalitet og relevans, samarbeid med oppdragsgivere og andre forskningsinstitusjoner, tverrfaglighet og økosystemtilnærming.

NINAs tjenester:

- Forskning
- Miljøovervåking
- Konsekvensutredninger og faglige sammenstillinger
- Rådgivning og evaluering
- Dialog, konfliktløsning og formidling

Ferdsel i fjellet til glede og besvær

Fjellet er under press. Utbygginger av infrastruktur og hytter har økt veldig i og rundt villreinens leveområder. Dette medfører en ferdsel som trenger dypere inn i fjellet. Regjeringen ønsker at fjellet, og spesielt nasjonalparkene, skal bidra til lokal næringsutvikling og verdiskapning. Samtidig er friluftslivet i stor endring, økt turisme og nye aktiviteter utfordrer både den tradisjonelle bruken og verneverdiene. Presset mot villreinens arealer vil snarere øke enn avta i fremtiden. Gode løsninger som balanserer bruk og vern er viktig for å sikre gode opplevelser for de besøkende, bærekraftig verdiskapning og reduserte konflikter på areal og mot verneverdier.

Foto: Vegard Gundersen/NINA

Ferdselsprosjektet 2014-2017

NINA har gjennomført registreringer av ferdsel i en rekke villreinområder. Ferdselsprosjektet i Forollhogna «eies» og er forankret i en bredt sammensatt styringsgruppe med de viktigste aktørene i området (se heftets bakside). Vi har kartlagt ferdselen i området med spørreundersøkelser, automatiske tellere, og feltobservasjoner. Det har vært et spesielt fokus på de som bor i bygdene rundt Forollhogna, med gjennomføring av intervjuer- og spørreundersøkelser. Disse resultatene er brukt til analyser som gir et helhetlig bilde av de som ferdes, bruker og/eller bor i området.

Aktuelle problemstillinger for prosjektet:

- Kartlegging av omfanget av ferdsel i området til ulike tider
- Potensielle effekter av ferdsel på villreinens arealbruk og trekk
- Fremtidige muligheter for lokal næringsutvikling med utgangspunkt i fjellet
- Tilrettelegging og informasjon i en fremtidig besøksstrategi
- Avbøtende tiltak for villreinen i fokusområder
- Fremtidig kunnskapsbehov og GPS merking av villrein

Referanse:

Gundersen, V., Nerhoel, I., Strand, O., Wold, L.C., Rybråten, S., Dokk, J.G., Vistad, O.I. & S.K. Selvaag. 2017. Ferdsel og bruk av Forollhogna villreinområde. - NINA Rapport 1331. 168 s.

Foto: Vegard Gundersen/NINA

Lokal næringsutvikling

Lokale næringsaktører og representanter for turist- og kulturnæringa på Røros mener det er store utviklingsmuligheter, og det er mye man kunne ha satset på i regionen. Samtidig ser man klare utfordringer knyttet til at «noen må gjøre jobben». Det må virkelig satses, og det krever utover tid og engasjement også kapital. I tillegg har mange nok å gjøre som det er, og er fornøyde med det de har og holder på med.

Våre data viser at mulighetene må ta utgangspunkt i områdets identitet knyttet til levende landbruk, kulturhistorien og det vakre kulturlandskapet i bygd og dal. Også gruehistorien med cirkumferensen er en viktig del av historien og som kobler landbruksbygdene direkte mot Røros. Her har tilførsel av mat og produkter fra bygdene til Røros en meget lang tradisjon. Landbruk står sterkt i bygdene rundt Forollhogna og gir fordeler som reiselivet må spille på lag med.

Noen hovedresultater:

- Turistbyen Røros er selve drivkraften i regionen
- Tilgang til Forollhogna fra turistbyen Røros skjer i hovedsak via Dalsbygda og Vingelen
- Interkommunal fellessatsing på reiseliv er viktig
- Opplevelsesbasert reiseliv knyttet til det enkle og særegne ved naturen og kulturen
- Kunnskapsbaserte reiseliv knyttes til mat- og håndverkstradisjoner
- Kommunene har stor tillitt blant innbyggerne i forhold til å forvalte og utvikle området

Foto: Kari Sivertsen/NINA

Besøksstrategi

Forollhogna skal ikke tiltrekke turister som søker spektakulære attraksjoner, men derimot tilreisende som ønsker opplevelser knyttet til tradisjoner (mat, kulturhistorie, landbruk), identitet (fjellbygd, tilhørighet) og opprinnelighet (urørthet, stillhet). Det er viktig at Forollhogna bevarer sitt særpreg i forhold til dette. Derfor vil grunnprinsippet for forvaltning av Forollhogna nasjonalpark og villreinområdene være at disse i stor grad skjermes mot turisme og økt tilrettelegging, mens randområdene i langt større grad kan eksponeres for økende turisme og lokal næringsutvikling.

Med bakgrunn i undersøkelsen foreslår vi å beholde dagens nivå på tilrettelegging i Forollhogna nasjonalpark. Tiltak som styrker verneverdiene må selvfølgelig gjennomføres, herunder avbøtende tiltak mot terengslitasje og forstyrrelse av dyreliv. Visse tiltak som ivaretar tradisjonell bruk av nasjonalparken kan også aksepteres.

Randsone, inkludert landskapsvernområdene, bør kunne eksponeres for mer bruk for lokal næringsutvikling og som avlastning av nasjonalparken og villreinområdet. Det er viktig å legge til rette for et spekter av besøkende og brukere i randsone. Det viktige styringsverktøyet i en besøksstrategi blir å synliggjøre og løfte kvalitetene i randområdene, slik at Forollhogna generelt, og randområdene spesielt, blir robust for å ta imot økende antall besøkende i fremtiden.

Foto: Vegard Gundersen/NINA

Villreinen

Forollhogna representerer det ypperste av villreinområder i Norge når det gjelder produksjon og kvalitet på dyra. Villreinen har det stort sett fredelig i Forollhogna sammenlignet med hva vi finner i andre områder. Derfor er det avgjørende at forvaltningen ivaretar denne unike kvaliteten. Forollhogna har viddepreg med få høyalpine områder og området er sårbart for klimaendringer. Økende ferdsel vil kunne føre til ekstra stress for villreinen.

Vinterstid er det begrenset med ferdsel i området og reinen er lite forstyrret. Dette gjør at reinen normalt sett bruker østområdene vinterstid. Sommerstid derimot har områdene øst for Forollsjøen i liten grad blitt benyttet av reinen siste årene. Ferdselen langs aksen Budal-Forollhognatoppen-Dalsbygda har økt så mye de siste årene at den nå fremstår som barriere for villreinen.

Foto: Olav Strand/NINA

Fokusområder

Fokusområder er områder med spesielle problemstillinger i forhold til villrein. I Forollhogna er det fem ulike områder som foreslås som framtidige fokusområder. Det er foreslått en rekke avbøtende tiltak som bygger på en todelt strategi: Tilrettelegging for bruk i områder hvor ferdsel har liten eller ingen negativ innvirkning på reinsdyra, samtidig som man styrer ferdselen vekk fra sårbare områder.

Aktuelle områder:

- Områdene øst for Forollhognatoppen med viktige sommer- og vinterbeiter
- Synnerdalen – Forollhognatoppen og viktig villreintrekk til østområdet
- Vangrøftdalen – Forollhognatoppen og viktig villreintrekk til østområdet
- Svartsjøen – Grøntjønnan og viktig nord-sør trekk i kjerneområdet
- Endalen – Finntjønna og viktig trekk ut på tangen

Foto: Olav Strand/NINA

Styringsgruppa i prosjektet og oversikt over bidragsyttere:

Styringsgruppemedlemmer	Økonomiske bidragsyttere
Per Ousten (Leder), Villreinnemnda for Forollhogna	Miljødirektoratet
Hallvard Urset, Forollhogna Villreinutvalg	Fylkesmannen i Hedmark
Terje Borgos, Forollhogna Villreinutvalg	Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Arne Nyaas, Forollhogna Villreinutvalg	Villreinnemda for Forollhogna
Hanne Thingstadberget, Hedmark Fylkeskommune	Forollhogna villreinutvalg
Tomas Lillehagen, Sør-Trøndelag Fylkeskommune	Hedmark fylkeskommune
Tom Hjemseteren, Fylkesmannen i Hedmark	Sør-Trøndelag fylkeskomme
Bjørn Rangbru, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag	Midtre-Gauldal kommune
Ståle Solem, Rennebu kommune)	Os kommune
Kjersti Ane Bredeesen, Tolga kommune	Rennebu kommune
Hans Iver Kojedal, Røros kommune	Røros kommune
Mattias Jansson, Nasjonalt pilegrimssenter	Tynset kommune
Erik Ydse, Statens Naturoppsyn	Forollhogna nasjonalparkstyre
Kristin Lund Austvik, Kvikne Utmarksråd	Nasjonalt pilegrimssenter
Astrid A. Haug, Nasjonalparkforvalter	Statens Naturoppsyn (innsats)
Tale Nedberg, Tynset kommune	Fjellstyre (innsats)
Kai Børge Amdal, Midtre Gauldal kommune	Kvikne Utmarksråd (innsats)
Birgit Wikan Berg, Nasjonalparkstyret, Os kommune	
Utførende/observatør:	
Vemund Jaren, Miljødirektoratet	
Olav Strand, NINA	
Vegard Gundersen, NINA	
Ingrid Nerhoel, Norsk Villreinsenter Nord (sekretær)	

Tekst: Vegard Gundersen/NINA 2017
 Foto på omslag: Vegard Gundersen
 Grafisk utforming: K. Sivertsen/NINA

ISBN 978-82-426-3106-0

Norsk institutt for naturforskning

NINA Hovedkontor

Postadresse: Postboks 5685 Torgard, 7485 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00

E-post: firmapost@nina.no

Organisasjonsnummer 9500 37 687

<http://www.nina.no>

Samarbeid og kunnskap for framtidens miljøløsninger